

Mnichovský diktát a Komunistická strana Československa

Druhá polovina 30. let minulého století byla pro KSČ ve znamení boje za lidovou frontu proti fašismu. K tomuto úsilí vedla komunisty mezinárodní zkušenost s expandujícím fašismem a nutností bojovat proti němu. Tato orientace byla přijata mezinárodně na VII. kongresu Komunistické internacionály v roce 1935. Zde byla slavným bulharským a mezinárodním revolučním pracovníkem a bývalým hitlerovským vězněm Jiřím Dimitrovem představena a kongresem Kominterny schválena politika budování lidových front, tedy širokých aliancí všech demokratických sil, zaměřených na obranu demokracie a na porážku fašismu.

Uvedenou politiku vzala okamžitě za svou i československá komunistická strana, podrobně byla rozpracována a schválena na VII. sjezdu KSČ v roce 1936. Českoslovenští komunisté se zde přihlásili k heslu budování lidové fronty na obranu republiky a proti fašismu. KSČ tedy již v této době viděla jasnou spojitost s bojem proti fašismu a obranou Československa čelícímu možné agresi ze strany německého imperialismu a v něm triumfujícího fašismu hitlerovského. Z tohoto přístupu vycházela praktická politika komunistů – rozporná podpora Eduarda Beneše v prezidentských volbách, příspěví k navázání a utužení vztahů mezi Československem a Sovětským svazem, neakceptovaná výzva dalším politickým stranám ke společnému postupu na bázi antifašismu, mobilizace dobrovolníků pro interbrigády bojující proti fašismu ve Španělsku, nebo podpora německých demokratů uprchlých před hitlerismem právě do naší země.

V období předcházejícím mnichovskému diktátu KSČ zdůrazňovala pravou podstatu celé krize. Správně tvrdila, že se nejedná o problém národnostní otázky, ale o problém samotné existence Československa, ohroženého německými imperialistickými expanzivními plány do střední Evropy a na Balkán. KSČ na takovéto tvrzení jistě měla právo více než kdokoliv jiný. Od svého založení totiž bojovala za právo národností Československa na sebeurčení až do odtržení. V Sudetoněmecké straně Konráda Henleina a jejich stoupencích však viděla, spíše než hnutí za národní sebeurčení, otevřeného agenta německého imperialismu a hitlerovského fašismu. V první polovině září 1938 na jedné z mnoha manifestací charakterizoval vedoucí představitel komunistů Klement Gottwald politiku KSČ k sudetoněmecké otázce následovně: „Jsme pro plnou jazykovou rovnoprávnost všech národností v republice. Každý ať má možnost dorozumívat se s úřady ve své mateřštině. Jsme proto, aby byla plná školská rovnoprávnost a rodiče mohli posílat děti do škol své národnosti. Avšak nemůžeme souhlasit s tím, aby německé děti byly ve školách vychovávány nacisticky. Jsme pro to, aby se na zaopatření práce pro německé dělníky věnovalo tolik milionů, kolik je zapotřebí. Nesouhlasíme však s tím, aby tyto peníze byly dány do rukou henleinovcům a henleinovským fabrikantům. Jsme pro to, aby do státních a veřejných služeb bylo přijato tolik příslušníků nečeských národností, kolik jim podle počtu obyvatel té které národnosti přísluší. To však musejí být poctiví demokraté, věrní republice, a nikoli velezrádci a agenti cizí moci. Jsme pro to, aby státní a veřejné dávky byly spravedlivě rozděleny na všechny národnosti. Avšak trváme na

tom, že se státními prostředky nemohou disponovat zavilí nepřátelé republiky. Zkrátka, jsme pro to, aby byly zlepšeny poměry našich německých spoluobčanů, avšak každý pochopí, že se tak nemůže stát tím, když je vydáme na pospas henleinovců." Z těchto pozic komunisté odmítali všechny ústupky a pokusy o dohodu nabízené prezidentem Benešem a vládou Milana Hodži směrem k Sudetoněmecké straně a Berlínu učiněné během léta 1938.

V kritických zářijových dnech byli komunisté nejzásadovější a nejdůležitější silou stojící na pozicích obrany republiky a jednoty všech republiky a demokracii věrných sil. Hlavní požadavky, které formulovala KSČ a které našly širokou odezvu a podporu mezi obyvatelstvem republiky byly následující:

„1. Nesmí se stát nic, co by ohrozilo svrchovanost, celistvost a obranyschopnost Československa.

2. Nesmí se stát nic, co by oslabilo věrnost spojeneckým smlouvám s Francií a Sovětským svazem.

3. Nesmí se stát nic, co by ohrozilo bezpečnost českých hranicářů a všech německých demokratů v Sudetech.

4. Musí být učiněno všechno, aby byl v Sudetech zjednáán bezodkladně demokratický pořádek a aby byla znemožněna trpěná velezrada.“

V té době se však již blížila dohoda evropských imperialistických velmocí o budoucím uspořádání Československa, stejně jako její akceptování ze strany české buržoazie.

Když je v polovině září oznámen berchtesgadenský plán, předchůdce Mnichovské dohody podporovaný Německem, Velkou Británií a Francií, KSČ mobilizuje ohromné demonstrace proti přijetí tohoto diktátu za odstoupení československého pohraničí. Když vláda 21. září berchtesgadenský plán přijímá, mobilizují komunisté a další politické síly mohutný odpor vrcholící 22. září generální stávkou, mohutnou manifestací před budovou Národního shromáždění a konečně pádem zrádcovské vlády. Komunističtí členové Národního shromáždění vytvářejí zároveň s poslanci dalších stran Výbor na obranu republiky a společně požadují, aby prezident Beneš jmenoval vládu důsledné obrany republiky. Místo ní je však jmenována později kapitulantská úřednická vláda v čele s generálem Janem Syrovým. Když Syrového vláda vyhláší armádní mobilizaci, jsou komunisté v prvních liniích této obrovské demonstrace lidového odhodlání bránit demokracii a republiku před fašistickým terorem a okupací. Když Syrového vláda hodlá společně s prezidentem Benešem akceptovat mnichovský diktát Německa, Itálie, Francie a Velké Británie z 29. září, jsou to komunisté, kdo bouřlivě a odhodlaně nesouhlasí. Argumentují připraveností lidu bránit republiku, mobilizovanou armádou, nabídnutou vojenskou pomocí Sovětského svazu i nesouhlasem německého proletariátu s imperialistickou agresí hitlerovských fašistů.

Pozadí mnichovského diktátu a jeho vykonání českou buržoazií charakterizoval 11. října v Národním shromáždění jménem komunistické frakce Gottwald následovně: „Beze sporu je, že za tímto černým pátkem vězí temné síly reakčního velko-kapitálu.

Třídní zájmy reakční velkoburžoazie v Anglii a Francii to byly, které velely v Mnichově na účet Československa zachraňovat Hitlerův režim. Třídní síly reakční buržoazie v Československu to byly, které velely kapitulovat a obětovat zájmy státu, republiky a národa třídním zájmům velkoburžoazní smetánky. Máme co činit s dalekosáhlým spiknutím proti lidu, proti republice a proti demokracii.“

Komunisté neustali ve svých aktivitách ani poté, co Syrového vláda a prezident Beneš mnichovský diktát 30. září proti vůli lidu přijali. Požadovali, aby vláda zastavila zabírání oblastí Německem, které byly ryze české a nebyly zahrnuty v Mnichovské dohodě, aby odmítla nátlak Německa na perzekuci českých demokratických politiků, aby bylo řádně svoláno Národní shromáždění, aby bylo zabráněno fašizaci Agrární strany, aby byl zastaven chaos panující na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Tyto požadavky však, jak známo, vyslyšeny nebyly, místo toho došlo k antikomunistickým perzekucím a konečně k oficiálnímu rozpuštění KSČ rozhodnutím vlády Rudolfa Berana dne 27. prosince 1938.

Komunistická strana Československa musela přejít do ilegality. Právě v ní svedla za cenu života desítek tisíc svých členů hrdinské boje proti fašismu a okupaci zakončené osvobozením Československa roku 1945. Zásadový a statečný postoj komunistů před Mnichovem i po něm byl jeden z hlavních faktorů, které získali komunistické straně širokou lidovou podporu a umožnili ji tak následně prosadit, dodnes více než inspirující, program budování lidové demokracie a socialismu v Československu.

Milan Krajča